

Péter Diána

*A SZAKMAI ELITKÉPZÉS ÉS A HAZAI VALÓSÁG –
A WORLDSKILLS ÉS EUROSILLS VERSENYEK HATÁSA ÉS
PERCEPCIÓJA MAGYARORSZÁGON*

Absztrakt

Jelen tanulmány a hazai szakképzés társadalmi megítélése és a WorldSkills, valamint EuroSkills versenyeken tapasztalható technológiai csúcsteljesítmény közötti disszonanciát vizsgálja. A magyar versenycsapat 2006-os csatlakozásától 2024 WS Lyon-ig terjedő időszakát elemzi, négy jól elkülöníthető fejlődési szakaszra (a technológiai szigetektől a kamarai modellen át a jelenkori digitális iparosodásig) bontva a részvétel történetét. Az írás részletesen tárgyalja a versenyszervezés módszertani evolúcióját, különös tekintettel a tesztprojektek titkosításának bevezetésére és a digitális értékelési rendszerek térnyerésére, amelyek alapjaiban változtatták meg a felkészülés stratégiáját.

A tanulmány bemutatja a hazai tehetséggondozás három domináns modelljét, összevetve azokat a meghatározó nemzetközi gyakorlatokkal, mint az ázsiai élsport modell vagy a DACH-régió duális rendszere. Kitér a versenyek szakképzési rendszerre gyakorolt hatására, elemezve, hogyan épülnek be a nemzetközi sztenderdek a Képzési és Kimeneti Követelményekbe (KKK) és az Ágazati Készségtanácsok munkájába. Végezetül a tanulmány a pályaaorientációs aspektusokat vizsgálja, hangsúlyozva a Szakma Sztár Fesztivál, az élménypedagógia és a kortárs hatás („peer-to-peer” kommunikáció) szerepét a Z generáció pályaválasztási döntéseiben. A konklúzió rámutat, hogy a nemzetközi versenyek mára túl léptek az egyszeri esemény jellegén: a magyar szakképzés minőségbiztosítási indikátorává és innovációs motorjává váltak.

Kulcsszavak: WorldSkills, EuroSkills, szakképzés-pedagógia, tehetséggondozás, kompetenciafejlesztés, pályaaorientáció

Bevezetés

A közvéleményben a szakképzésről élő kép évtizedekig statikus volt: olajos műhelyek, zajos csarnokok, nehéz fizikai munka és a „másodvonalbeli” karrier ígérete. Ezzel a sztereotípiával áll szemben az a futurisztikusnak ható és vibráló világ, amely a WorldSkills és EuroSkills versenyek látogatóit fogadja (Nokelainen et al., 2019). Aki belép egy ilyen nemzetközi verseny helyszínére, nem tanműhelyeket lát, hanem egy nagy volumenű arénát, ahol a szakácsok precízen megtervezett koreográfia szerint dolgoznak, az asztalosok pedig már nemcsak fűrészelnék és gyalulnak, hanem művészeti értéket hoznak létre. Ez a disszonancia – a hazai oktatási valóság és a versenyeken látható csúcsteljesítmény közötti távolság – adja jelen írás alap gondolatát.

A WorldSkills (más néven a „Szakmák Olimpiája”) nem csupán egy látványos show-műsor, hanem a globális ipar legpontosabb lenyomata (Nokelainen et al., 2019). Ezt, a világot most már behálózó kezdeményezést, amely a szakmai kiválóságokat keresi a fiatalok körében, két évente rendezik meg. A köztes években pedig a Szakmák Európa-bajnoksága kerül megrendezésre, a EuroSkills. A legutóbbi, WorldSkills Lyon 2024 versenyen 69 országból 1382 fiatal szakember mérte össze tudását 59 hivatalos versenyszámban (azaz szakmában) és 3 bemutató szakmában (WorldSkills International, 2024).

A bemutató szakmák olyan szakmák, melyek kis létszámmal, teszt jelleggel kerülnek meghirdetésre. Ez egy olyan státusz, amikor egy új szakmát beemelnek a versenyprogramba, de még nem teljes jogú, hivatalos versenyszám. Az adott szakmának a versenyportfólió innovációs és validációs fázisa. A bemutató verseny során mérik, hogy van-e számottevő érdeklődés? (Általában legalább 6-12 országnak kell neveznie ahhoz, hogy később hivatalossá váljon.) Alkalmas-e versenyeztetésre? (Lehet-e objektívan pontozni? Megvalósítható-e a feladat a rendelkezésre álló időkeretben?) Iparilag releváns-e? (Valóban keresi a munkaerőpiac ezt a tudást?)

A többi versenyszám már kiforrott alapokkal és hagyományokkal rendelkezik. A mozgalom gyökerei 1947-ig nyúlnak vissza (Spanyolország), de az első nemzetközi versenyt 1950-ben rendezték meg (WorldSkills International, n.d.). A II. világháború után súlyos szakemberhiány lépett fel Európa-szerte. A szakképzés népszerűsége mélypontra volt, a fiatalok nem akartak kétkezi szakmát tanulni. A helyzet kissé emlékeztetett a 2010 körüli magyar szakképzés helyzetére. Az alapító Francisco Albert-Vidal, a spanyol ifjúsági szervezet vezetője volt, aki felismerte, hogy versenyhelyezettel lehetne motiválni a fiatalokat és a szülőket a szakmai, fizikai munka elismerésére. 1947-ben Madridban rendezték az első nemzeti versenyt, amelyen 4000 fiatal indult. A siker láttán 1950-ben Portugáliát is meghívták, így született meg az első Iberiai Verseny, amely a WorldSkills hivatalos elődjének tekinthető.

A EuroSkills a WorldSkills regionális, európai szintű megfelelője, amely specifikusan az európai munkaerőpiaci igényekre és szabványokra lett kitalálva. Legutóbbi EuroSkills Herning 2025 versenyen 33 nemzet 597 fiatal szakembere 38 különböző versenyszámban (WorldSkills Europe, 2025), azaz szakmában (skill) mérte össze tudását (érdekes, hogy például Olaszország és Dél-Tirol külön indul, ez a világversenyen is megfigyelhető, négy „kínai kötődésű” delegáció indulhat külön: China (PRC), HongKong, Macau és Chinese Taipei.). EuroSkills versenyt 2008-ban rendezték meg először Rotterdamban. A WorldSkills Europe (WSE) szervezetét hivatalosan 2007-ben alapították meg, hogy koordinálja a versennyel kapcsolatos teendőket. Felismerték, hogy bár a már működő világverseny presztízse óriási, az európai szakképzési rendszereknek, szabványoknak és a munkaerő szabad piacának igénye lenne egy saját, kontinensszintű megmérettetésre is. A verseny célja nemcsak a kiemelkedő tudás díjazása, hanem az európai szakképzési színvonal harmonizálása és a szakmák presztízsének növelése az EU-n belül. Magyarország mindkét szervezetben aktív és egyre sikeresebb résztvevő: a kezdeti, szinte jelképes jelenlét mára professzionális „versenyistállókká” fejlődött bizonyos szakmákat illetően, aminek egyik nagy mérföldköve a 2018-as budapesti EuroSkills rendezés volt.

De vajon mi van az érmeken túl? Nézzünk csak a csillogó felszín mögé kicsit. Azt vizsgálom, hogy ezek a versenyek – amelyek a szakmai kiválóság globális laboratóriumai (Nokelainen et al., 2019) – milyen valós hatással vannak a magyar szakképzés hétköznapjaira. Vajon a Lyonban vagy Gdańskban látott innovációk eljutottak a szakképző intézmények tantermeibe, vagy megmaradnak egy szűk elit kiváltságának és tudásának? Mennyire ismertek a sikerek mögötti utak, programok?

A témaválasztás nem véletlen, hiszen személyes és szakmai tapasztalatom is sok szállal kötődik ehhez a világhoz. A EuroSkills 2016 Göteborg-on vehettem részt először, mint megfigyelő a magyar csapattal. Kiemelt jelentőségű volt ez a verseny Magyarországnak, mint a következő EuroSkills házigazdájának. Ezután egy szponzor képviselői elbeszélgetést követően felkérést kaptam a kőműves szakértői (expert) pozícióra és 3 éven át (amíg a szakma kivezetésre került a magyar versenyportfólióból) képviselhettem a hazai színeket a nemzetközi versenyeken. Magával a hazai kiválasztás rendszerével, feladataival illetve a kiválasztott versenyző felkészítői programjával 2014-ben találkoztam először a kőműves szakmában. Később az ács szakmában zajló felkészítő munkába is beleláthattam alaposabban (közös hazai és nemzetközi tréning programokon is részt vettünk).

A többi szakértő személyében szakmájukban kiemelkedő, innovatív mestereket ismerhettem meg, akik lelkiismeretesen mentorálták az újonnan érkező kollégákat. Köztük voltak olyanok is, akik a program kezdete óta vesznek részt a versenyeken és olyanok is, akik aranyérmes versenyzőként kerültek át a másik oldalra. A WorldSkills rendszerében az Expert szerepköre messze túlmutat a hagyományos szakoktatói vagy felkészítői funkciókon. Ők a szakmai kiválóság nagykövetei, akikben egyedülálló kompetencia-mix ölt testet: nemcsak saját szakterületük elismert, technológiailag naprakész tekintélyei, hanem elkötelezett innovátorok is, akik folyamatosan keresik és adaptálják a legújabb ipari megoldásokat. Szerepük ugyanakkor menedzseri is, a versenyfelkészítés során operatív vezetőként, stratégaként és mentorként irányítják a folyamatokat, miközben társadalmi szinten is aktív szerepet vállalnak a szakképzés presztízsének növelésében és a szakmájuk népszerűsítésében, pályaorientációban.

Minden évben megrendezésre kerültek a teamleaderek által moderált és szervezett szakértői tréningek, amik remek lehetőséget biztosítottak a jógyakorlatok cseréjére és a mentorálásra. A szakmák sokfélesége ellenére rengeteg jól bevált gyakorlat alakult a verseny berkeiben, elsősorban a mentális tréning területén és az ideális versenyzőalkat nevelésével kapcsolatosan.

A magyar szakképzés nemzetközi integrációjának története nem egy egyenletes emelkedés, hanem jól elkülöníthető korszakok sorozata. A részvétel evolúciója pontosan tükrözi a hazai gazdaságpolitika és a szakképzési irányítás hangsúlyeltolódásait is az elmúlt közel két évtizedben.

A hőskor: Technológiai szigetek (2006–2010)

Magyarország viszonylag későn, 2006-ban csatlakozott a WorldSkills International szervezethez. Az első megmérettetés a 2007-es shizuokai (Japán) világbajnokság volt. Ezt az időszakot a technológiai szigetek jelensége jellemezte. A részvétel nem központi, állami

akarattól, hanem piaci alapon, nagyvállalatok (szponzorok) CSR-tevékenységeként valósult meg. A magyar csapat ekkor még csak a „Technológiai Trióra” (Mechatronika, Informatikai hálózatok, Villanszerelés) épült, mivel ezek mögött álltak olyan tőkeerős támogatók (pl. Festo, Cisco, Legrand), akik biztosítani tudták a versenyzéshez szükséges, akkor még csillagászatnak tűnő technológiai háttérrel. A hagyományos szakmák ekkor még teljesen hiányoztak a portfólióból. Ők mind a mai napig a versenyportfólió részei, közülük egy szakértő személye is változatlan, a villanszerelő szakmában pedig ma már szponzor-képviselőként segíti a csapat munkáját az egykori szakértő.

A kamarai modell és a bővülés (2011–2017)

A fordulópontot a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) koordinációs szerepének megerősödése hozta el. A stratégiai cél ekkor a reprezentativitás növelése volt: a verseny-csapat összetétele elkezdett közelíteni a valós magyar gazdasági szerkezethez. Megjelentek a tradicionális építőipari szakmák (ács, asztalos, kőműves, festő), valamint a szolgáltató szektor (fodrász, kozmetikus, ápoló). Ekkor vált nyilvánvalóvá a magyar különlegesség, az itthoni ipar technológiai lemaradással küzdött, a magyar asztalos és ácshversenyzők – köszönhetően az egyéni felkészítésnek és a Skills Hungary programnak – Európa élvonalába kerültek. Ezen időszak legfontosabb vívmánya a szakmaspecifikus tehetséggondozó programok szervezetté válása volt, amelyek már nemcsak a kiválasztott versenyzőknek, hanem a fiatal / leendő szakemberek szélesebb körének kínáltak fejlődési lehetőséget. Stratégiai jelentőségű lépés volt a nemzeti válogatók integrálása a Szakma Sztár Fesztivál programjába, amely a látogatottság és a pályaorientációs hatás megsokszorozódását eredményezte. Ugyanakkor ez a szimbiózis kettős hatással járt: a párhuzamos lebonyolítás gyakran értelmezési nehézségeket okozott a laikus közönség számára. A hazai tanulmányi versenyek (OSZTV, SZKTV) és a Skills Hungary válogatók eltérő nívója, szabályrendszere és eszközigénye egy térben megjelenítve nehezítette a látogatók számára a látottak pontos dekódolását és a minőségi különbségek azonosítását.

A csúcspont: Budapest 2018 és a láthatóság

A magyar részvétel történetének legmeghatározóbb mérföldköve a 2018-as EuroSkills Budapest megrendezése volt. Ez az esemény nem csupán egy verseny volt, hanem a szakképzés márkáépítése. A hazai rendezés kényszerítette ki a legnagyobb infrastrukturális és eszközfejlesztést, valamint itt találkozott először tömegesen a magyar társadalom a szakképzés modern arcával. A versenyzői létszám és a szakmák száma itt tetőzött, és a hazai pálya előnyét kihasználva a magyar csapat az éremtáblázaton is kiemelkedően szerepelt. A verseny nemcsak az infrastruktúrát, de a humánerőforrást is a középpontba helyezte. A megmérettetésen használt, csúcstechnológiát képviselő eszközök és alapanyagok jelentős része a centrumok tulajdonába került, ami számos intézményben számottevő technológiai korszerűsítést tett lehetővé.

A szakmai sikerek mellett a szakértők és a versenyzők a média és a promóciós kampányok központi szereplőivé váltak, ezáltal széles körű ismertséget szerezve szakmájuknak. Eredményességük háttérében egy magasan kvalifikált team leader csapat is állt, amelynek

tagja volt többek között egy olimpiai kerettel is dolgozó sportpszichológus, valamint a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének docense is.

Különlegesség, hogy a stáb a versenyzők mellett a szakértőkkel is foglalkozott: módszertani fejlesztéssel a teljes felkészülési időszak alatt és csapatépítő tréninggel segítették őket abban, hogy megtalálják a versenyzőkhöz vezető leghatékonyabb utat. Támogatásuk nem ért véget a rajtvonalnál. A szakemberek a verseny feszült pillanataiban is a helyszínen tartózkodtak, ahol folyamatos mentális támogatással és azonnali kríziskezeléssel biztosították a zavartalan versenyzést.

A sikerhez szükséges olajozott gépezet működését a technikai és hivatalos delegáltak szakértelme garantálta. A biztos alapokat jelentő háttérországot pedig a szakmai szponzorok teremtették meg, akiket az MKIK (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara) égisze alatt működő WorldSkills Hungary fogott össze egyetlen támogatói közösséggé. Ez a csapat felállítás jelent meg a 2019-es WS Kazan versenyen is.

A jelenkor: Duális struktúra és Ipar 4.0 és covid (2020–napjainkig)

A versenysorozatot a Covid-19 világjárvány is komoly kihívások elé állította, alapjaiban írva át az eredeti terveket. A 2020-as versenyt el kellett halasztani, majd a kényszerű szünet után nem került megtartásra. Hasonlóan drasztikus újra tervezést igényelt a EuroSkills Graz 2021 is, és a 2022 -es WorldSkills amely végül a járványügyi helyzet miatt nemcsak új időpontot, de módosított helyszínt és struktúrát is kapott. A két hónapon át zajló WorldSkills Competition 2022 Special Edition versenysorozat keretén belül végül 14 helyszínen képviselték hazánkat a versenyzőink. A nehézségek ellenére a cél az volt, hogy ne törjön meg a lendület, hiszen kulcsfontosságú hogy a sorozat ne szakadjon meg és a szakmai közösség ne maradjon motiváció nélkül.

A 2019 utáni időszakot a minőségi finomhangolás jellemzi. A szakmalista szerkezete átalakult: a hagyományos sikerszakmák (melyek stabil éremszállítók) mellett megjelentek a digitális iparosodás zászlóshajói. A legutóbbi versenyeken (Graz, Gdańsk, Lyon) a magyar csapat már a high-tech területeken is versenyképesnek bizonyult, tehát az Ipar 4.0, az Ipari Robotika és a Szoftverfejlesztés nemcsak kiegészítő elemek, hanem a stratégia központi területei. Ez a modernizáció a versenyszámok összetételében is megmutatkozik, az arányok mára átalakultak. A technológiához és digitalizációhoz szorosan kötődő 11 szakma mellett a klasszikus területek 12 versenyszámmal képviseltették magukat legutóbb, ami jól jelzi az ipari trendek változását. A trend eltolódásában nem elhanyagolható szempont a finanszírozhatóság kérdése sem. A jelentős anyagigényű, fizikai szakmák szponzorációja komoly kihívást jelent, különösen azokban az esetekben, ahol a felkészülés során keletkező produktum nem hasznosítható újra, így a ráfordítás nem térül meg közvetlenül.

Maga a versenyszervezés fejlődése talán a versenyfeladatok (Teszt Projektek) kidolgozásában érhető tetten leginkább. A korábbi évtizedek gyakorlata szerint a feladatok váza előre ismert volt, így a felkészülés nem vakon, hanem konkrét támpontok alapján zajlott. A szakértők (expertek) felé elvárás volt, hogy a tervezethez képest kisebb módosítási ja-

vaslatokkal érkezzenek, amelyeket a versenyt megelőző Szakértői Napokon véglegesítettek területileg, gyakran több szakértő ötletét összegyűrve. Sőt, jellemző volt, hogy a verseny végén már el is fogadták a következő világverseny feladattervezetét. Bár ez kiszámíthatóságot adott, a helyszíni adottságok – például, hogy a fogadó országban csak a gyakorláshoz használttól eltérő tulajdonságú anyagok (pl. más méretű téglá, más kötésű habarcs) álltak rendelkezésre – komoly szakmai alkalmazkodóképességet követeltek meg.

Manapság ez a rendszer alapjaiban alakult át és a feladatokat most már minden esetben külső, független tervezők készítik, akik ismerik a versenyek követelményrendszerét, de biztosítják a teljes titkosságot. Ez a rejtett feladat jelleg 2017-ben a kőműves szakmában még úttörő ritkaságnak számított, mára azonban standarddá vált.

Ezzel párhuzamosan zajlott a digitalizáció is, a papíralapú pontozást felváltották a tabletek és a digitális értékelő rendszerek (CIS). Ez nemcsak az adminisztrációt és a szakértők munkáját könnyítette meg az automatikus részszámításokkal, hanem hatalmas lépést jelentett az átláthatóság (transzparencia) felé is.

Hasonló evolúció figyelhető meg az eszközhasználatban is. Korábban a versenyzők saját, szigorú méretkorlátokhoz kötött ládában utaztatták a szerszámaikat. Bár a lista nyilvános volt, a saját eszközök lehetőséget adtak az innovációra, az egyedi fejlesztésű célszerszámok sokszor akkora előnyt jelentettek, hogy a következő versenyen már szériagyártott terméként köszöntek vissza a riválisoknál (WorldSkills International, 2019). A jelenlegi trend azonban a központi infrastruktúra felé mutat, amikor a szervezők a helyszínen biztosítják az egyforma eszközöket, szerszámokat, gépeket. Ez nemcsak a logisztikai és az utazási terheket csökkentik drasztikusan, hanem célja az esélyegyenlőség megteremtése is, hogy a verseny valóban a tudásról és ne a felszerelésbeli különbségekről szóljon (WorldSkills International, 2022).

Tehetséggondozás – versenyek mögötti világ

tehetséggondozó programok megjelenése és térnyerése a versenyszámok tekintetében igen változatos képet mutat, azonban a stratégiai cél mindenhol azonos.

A globális mezőnyben három domináns módszertani iskola különíthető el, amelyek eltérő filozófiával közelítik meg a kiválóság kérdését. A három fő alap modell, aminek aztán különféle nemzetspecifikus változatai alakultak ki a különféle országokban a Kínai, Brazil és Svájci modell.

Az egyik legmarkánsabb megközelítést a központosított „élsport” modell képviseli, amely elsősorban az ázsiai országokra, különösen Kínára és Dél-Koreára (HRD Korea) jellemző. Ezekben az államokban a szakmai versenyzés kiemelt stratégiai kérdés, így a felkészítési rendszer struktúrája leginkább az olimpiai sportolók tréningjéhez hasonlítható (WorldSkills UK, 2019). A kiválasztás egy szigorú, többlépcsős (iskolai, tartományi, majd nemzeti) szűrőrendszeren keresztül történik. A legjobbnak bizonyuló kerettagok speciális központi edzőbázisokra kerülnek, ahol gyakran 1-2 évre teljesen kivonják őket a hagyományos oktatásból vagy a termelésből. A felkészülés az úgynevezett „drill-módszerre” épül, a versenyzők napi 10-12 órában, monoton ismétléssel gyakorolják a feladatokat a tökéletes technikai végrehajtás és a maximális sebesség elérése érdekében. Ezt a nagy

erőforrás-igényű, professzionális rendszert az erős állami szerepvállalás és a célzott központi költségvetés teszi lehetővé. Hátránya, hogy most már nincs tesztprojekt feladat alap, amire tréningezték a versenyzőt.

A nemzetközi felkészítési rendszerek másik meghatározó pólusát a duális vagy ipari modell alkotja, amely elsősorban a DACH-régió (Svájc, Ausztria, Németország, Déltirol) országaira jellemző. Ezen nemzetek versenyeredményeinek alapját a rendkívül erős hagyományokkal rendelkező duális szakképzési rendszer biztosítja (Schmid, 2014). A felkészítés itt nem a külvilágtól elzárt edzőtáborokban, hanem integrált módon, a vállalatoknál vagy duális képzőközpontokban (Bildungszentrum) zajlik. A versenyzők a napi munkavégzésük során, mestereik iránymutatása mellett készülnek fel, ahol a versenyfeladatokat nem elkülönült „show-elemként”, hanem a minőségi munkavégzés természetes mércéjeként kezelik. A rendszer stabilitását a nagy befolyással bíró szakmai szövetségek és ipar-testületek (pl. asztalosok, villanyszerelők szervezetei) garantálják, amelyek magukra vállalják a nemzeti válogatók szervezését és finanszírozását is. A modell filozófiája szerint „a verseny a mindennapi munka ünnepe”: a megmérettetés célja azon tudás és problémamegoldó képesség mérése, amelyet a munkaerőpiac is megfizet.

Az intézményi hálózat modell (Brazília – SENAI, Oroszország – WorldSkills Russia) Brazília évtizedek óta a top 5-ben szerepel, köszönhetően a SENAI nevű ipari képzőközpont-hálózatnak. Ez egyfajta „állam az államban”, saját oktatási rendszerük van, egységes tananyaggal és eszközparkkal (Villalobos Barría & Klasen, 2016). A SENAI saját pedagógiai módszertant fejlesztett ki a versenyekre, amely a „Minds-on, Hands-on” (értő cselekvés) elvére épül. Oroszország ezt a modellt vette át és fejlesztette tovább 2013 után, ők a WorldSkills szabványokat (WSSS) tették meg a szakmai vizsga alapjává, így minden végzős tanuló versenykörülmények között vizsgázhat elvileg. Ez a modell biztosítja a legszélesebb körű lecsorgó hatást, hiszen a versenykövetelmény egyben a tantervi követelmény is.

A nemzetközi trendek egyértelműen rávilágítottak arra a tapasztalatra, hogy a versenyképesség növelésének egyik kulcsa a felkészülési idő hosszában és fókuszában rejlik. Minél korábban kezdődik a specifikus tréning, annál mélyebb rutinra és stressztűrő képességre tehetnek szert a versenyzők. Erre a felismerésre válaszul három fő modell alakult ki a hazai gyakorlatban is.

Az első modell az intézményi bázisra épít. Ezekben az esetekben a programok szorosan együttműködnek a szakképző intézményekkel, kihasználva azok meglévő erőforrásait. Itt az iskola biztosítja a szükséges infrastruktúrát, a felhalmozott tudásbázist és az oktatói humán erőforrást. Ennek a modellnek óriási előnye a széles elérés is, a célzott kommunikációs csatornákon keresztül közvetlenül az oktatási intézményekben (technikum, egyetem) tudják megszólítani a potenciális tehetségeket. Kiváló példa erre a kertépítő vagy az asztalos szakma, ahol az iskolai műhelyek és a szakoktatók jelentik a felkészítés gerincét.

A második modellben egy meghatározó piaci szereplő veszi át az irányítást. Ilyenkor a program egy domináns iparági cég égisze alatt működik, amely saját, csúcskategóriás infrastruktúráját és vállalati szakembereit bocsátja a versenyzők rendelkezésére. Ezek a programok gyakran anyagi ösztönzőket, például ösztöndíjakat is bevetnek, hogy a részt-

vevőket a lehető legjobb teljesítményre sarkallják. Bár a finanszírozás vállalati, a lebonyolítás sokszor itt is a szakképző intézményekkel vagy egyetemekkel partnerségben zajlik. A kiválasztás professzionalizmusát jelzi, hogy többkörös versenyszituációkban szűrik a jelölteket, így nemcsak a szakmai tudást mérik, hanem már a válogatók során tréningezik őket a versenyhelyzettel járó pszichológiai nyomásra is. Ennek a modellnek az egyik legnagyobb hozadéka a technológiai fókusz. A vállalati háttér lehetővé teszi, hogy a versenyzők célzottan a legkorszerűbb, ipari sztenderdek megfelelő technológiákkal dolgozzanak, és kizárólag a versenyfeladatra koncentrálhassanak. Ez a stratégia köszön vissza a festő és dekorátor illetve webfejlesztők és informatikai rendszerüzemeltetők kiemelkedő nemzetközi sikereiben is, ahol a háttérországot olyan globális technológiai óriások rendszereit ismerő szakértelem (például a HTTP alapítvány, vagy PPG Trilak) biztosítja.

A tehetséggondozás harmadik típusát azok a szakmák alkotják, amelyek nem köthetők egyetlen domináns nagyvállalathoz. Ezekben a területeken a fő szponzori és koordinációs feladatokat szakmai szövetségek vagy ipartestületek látják el. Ez a modell azért különösen hatékony, mert ezek a szervezetek integrátor szerepet töltenek be kiterjedt kapcsolatrendszerük révén, így képesek elérni az ágazat legkiválóbb szakembereit és a potenciális támogató cégek széles körét.

Ebben a rendszerben az anyagi terhek és a feladatok megoszlanak, a szakmai háttér pedig az egész ágazat összefogása garantálja. Ilyenkor a leendő versenyzők több helyszínen és több mester keze alatt készülnek, alaposabban megismerkedve egy-egy szakmaterülettel. Kiemelkedő példa erre az építőiparban az ÉVOSZ (Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége) vagy az ÉMSZ (Épületszigetelők, Tetőfedők, Bádigosok és Ácsok Magyarországi Szövetsége) munkája, akik sikeresen mozgósítják tagságukat a versenyfelkészítés támogatására. Hasonlóan meghatározó szerepet tölt be a Magyar Kertépítők Országos Szövetsége (MAKEOSZ) is, amely a kertépítő szakmaterületen országos szinten képes volt összefogni és mozgósítani tagságát a versenyfelkészítés, a szakmai tudásmegosztás és az utánpótlás-nevelés támogatására. Az ő módszereik is látványosan eredményesek. A kertépítő szakma versenyzői ezzel a háttérrel 2021-ben aranyérmesek lettek és Nemzet legjobbjai, ezüstérmesek szereztek 2022-ben, 2023-2024-ben kiválósági érmet, majd 2025-ben ismét bronzérmes helyen végeztek.

A hazai felkészítési rendszerek vizsgálatakor fontos megjegyezni azonban, hogy a korábban bemutatott három modell (intézményi, vállalati, szövetségi) közötti különbség elsősorban nem oktatástechnológiai jellegű, hanem a szakmaspecifikus sajátosságokból fakad. Magyarországon a felkészítés módszertana még nem központosított sablonra épül, hanem erősen perszonalizált, a szakértők az adott versenyző egyéni kompetenciaprofiljához és képességeihez igazítva alakítják ki a fejlesztési stratégiát. A felkészülés ívét és az alkalmazott pedagógiai eszközöket alapvetően a szakma kimeneti elvárásai – vagyis a versenyfeladat jellege és a nemzetközi sztenderdek – határozzák meg, így az oda vezető út mindig az adott szakma és versenyző egyedi karakteréhez igazodik, alkalmazkodva a rendelkezésre álló időkerethez.

Bármelyik modellt is vizsgáljuk a világ bármely országában, az elmúlt évtized legnagyobb változása a sportpszichológia integrálása volt. Míg korábban a szakmai tudás 80%-

ban döntött, ma már a versenyzők technikai tudása annyira kiegyenlített lett, hogy a dobogós helyezésekről a mentális állóképesség (stressztűrés, hibakezelés, időmenedzsment) dönt. A vezető nemzetek ma már külön pszichológusi stábbal utaznak, akik relaxációs technikákkal és mentális felkészítéssel támogatják a versenyzőket (lásd magyar csapat is 2018-tól).

Szak-Képzési hatások

A versenyek és a hazai szakképzés modernizációjának egyik legfontosabb kapcsolódási pontja az Ágazati Készségtanácsok (ÁKT) tevékenysége. Ezek a gazdasági szereplőkből álló testületek felelnek a Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK) tartalmának meghatározásáért. A versenyek hatása ezekben közvetlenül érvényesül, mivel az ÁKT-kban gyakran ugyanazok a vezető szakértők és vállalati partnerek ülnek, akik a nemzetközi versenyek felkészítésében is részt vesznek, a versenyeken látott legújabb technológiai elvárások (WorldSkills Standards) gyorsan beépülnek a hivatalos képzési követelményekbe. Így a KKK-k nem egy elavult állapotot, hanem a naprakész piaci igényeket tükrözik (Liang et al., 2023). Talán az informatika ágazatban érhető tetten legerősebben a nemzetközi versenyek visszahatása mert ezek esetében a versenyeken szerzett tapasztalatok és megismert trendek épülnek be leggyorsabban a képzési kimeneti követelményekbe, folyamatosan frissítve az oktatott tananyagot. A versenyszámok elemzésekor külön kategóriát képeznek azok a szakmák, ahol a feladatok nem a valós piaci folyamatok egy-az-egyben történő leképezései, hanem specifikus, modellezett kihívások. Ennek oka gyakran a versenyhelyszín infrastrukturális korlátaiból fakad, vagy abból a módszertani döntésből, hogy bizonyos speciális készségek és képességek hatékonyabban mérhetők egy sűrített, absztrakt feladaton keresztül. Ilyen szakmák például a mechatronika, az ács vagy a kőműves.

Ezekben az esetekben a napi ipari gyakorlat és a versenyfeladat közötti közvetlen megfeleltetés vizsgálata nem feltétlenül releváns, hiszen a versenyfeladat a valóságban ritkán fordul elő ebben a formában. Ugyanakkor módszertani és koncepcionális szinten itt is megtörténik a transzfer, mert a feladat mesterséges, a megoldásához szükséges kompetenciák (precizitás, logikai gondolkodás, anyagismeret) fejlesztése azonos a szakképzés céljaival. Ez jellemző volt a kőműves szakmára, ahol kisméretű téglákkal és kis mennyiségű vakolattal dolgoztak a tesztprojektek esetén a versenyzők. Az elvárt precizitás mértéke mm pontosság, az adott mérési értéket 0,5 vagy 1 cm eltéréssel már nullázta a versenyző, ami a nem fagyálló kerámia gyártástechnológiájából adódóan technikai és stratégiai kihívás is volt egyben. Azonban ez az érvényes piaci elvárásoktól nagyon messze van.

A szakképzés tartalmi megújítása, kidolgozása és felülvizsgálata azonban nem intuíciók és élmények, hanem objektív, adatvezérelt döntéshozatali mechanizmusok alapján zajlik. A rendszer működését három fő ellenőrző pillér, illetve hatástanulmány-típus alapozza meg, amelyek folyamatos visszajelzést biztosítanak az Ágazati Készségtanácsok számára. Az első és talán legfontosabb forrás az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) rendszeres konjunktúra-felmérése és munkaerőpiaci elemzése. Ezek az évente kétszer publikált jelentések „hőterkép-ként” mutatják meg, mely szakmákban van krónikus hiány (MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2025), és hol telítődött a piac. Ez

az azonnali piaci szignál jelöli ki azokat a beavatkozási pontokat, ahol a képzési struktúra módosításra szorul.

A második pillér a Pályakövetési Rendszer (DPR/Adminisztratív Pályakövetés) adatsora. Ez a kimeneti oldal hitelesítésére szolgál, azt vizsgálja, hogy a végzett szakemberek milyen arányban tudtak elhelyezkedni a tanult szakmájukban, és milyen bérszínvonalat értek el. Amennyiben az adatok azt mutatják, hogy egy adott szakma végzettjei nem a szakmájukban helyezkednek el, az egyértelmű jelzés az ÁKT-k felé, hogy a képzési tartalom (KKK) elavult, vagy nem találkozik a valós munkáltatói igényekkel.

A harmadik információs bázist az Innovatív Képzéstámogató Központ (IKK) és a duális partnerek visszajelzései alkotják. Itt a gyakorlati képzőhelyek és vállalatok közvetlen tapasztalatai jelennek meg arról, hogy a tanulók milyen kompetenciákkal érkeznek a munka világába.

Ezen elemzések összegzése adja az alap adatokat és trendeket, így elvileg a követelményrendszer átalakítása minden esetben tényalapú hatástanulmányokra és valós piaci igényekre reflektál, biztosítva a szakképzés versenyképességét.

Pályaorientációs árnyékhatások

A szakmai versenyek szakképzésre gyakorolt hatását számos nemzetközi tanulmány (OECD, Cedefop) is vizsgálta az elmúlt években (Cedefop, 2020; OECD, 2020). A kutatások egyöntetűen igazolják az ún. „lecsorgó hatás” (trickle-down effect) érvényesülését: a versenyeken megjelenő csúcstechnológia és módszertani innovációk rövid időn belül beépülnek a nemzeti alapképzésbe.

A WorldSkills szervezete által definiált szabványok (WorldSkills Standards Specifications) ma már globális benchmarkként, azaz viszonyítási alapként szolgálnak a képzésiterv fejlesztők számára. Hazai vonatkozásban is megfigyelhető, hogy a versenyek nem csupán marketingeszközként növelik a szakképzés társadalmi presztízsét, hanem az infrastruktúra-fejlesztés és az oktatói továbbképzések motorjaként is funkcionálnak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy azok az intézmények, amelyek aktívan részt vesznek a tehetség-gondozásban, mérhetően gyorsabban adaptálják az ipari digitalizáció (Ipar 4.0) vívmányait.

A kutatások rámutatnak, hogy a Z generáció megszólításában a hagyományos beiskolázási kampányok helyét átvette az élménymarketing és gamifikáció, a fiatalok számára a versenyek látványvilága és interaktivitása pozicionálja újra a szakképzést a mentális térképükön.

A hazai versenyszervezés metodikájában is mára standarddá váltak az úgynevezett interaktív foglalkoztató szigetek (a nemzetközi terminológiában: „Try-a-Skill” zónák). Ezek a demonstrációs terek nem csupán a rendezvény kiegészítő elemei, hanem stratégiai jelentőségű belépési pontként funkcionálnak a látogató diákok számára: itt történik meg az átlépés a passzív szemlélődésből az aktív cselekvésbe. A koncepció tudatosan az élménypedagógia eszköztárára épít, a valós eszközhasználat és a kézzelfogható alkotás révén olyan meghatározó, pozitív impulzust – pszichológiai értelemben vett „aha-élményt” – kívánunk nyújtani, amely bizonyítottan a későbbi pályaválasztási döntések érzelmi alapját képezheti.

Emellett a kutatások igazolják a kortárs hatás (peer-to-peer kommunikáció) fontosságát is (Törőcsik & Szűcs, 2021), a versenyzők, mint hiteles, velük egykorú példaképek ("influenszerek") sokkal hatékonyabban képesek befolyásolni a pályaválasztási döntéseket, mint a klasszikus intézményi kommunikációk (Kuráth & Sipos, 2019). Ez a szakma népszerűsítő videók sikereiben is mérhető volt, amikor egy-egy versenyző mesélt a pályaválasztásról és szakmaszeretetről. Többször megjelentek a televízióban is, ami a szülőkre tett jó benyomás és náluk ért el mentális változást a szakma tanuláshoz való hozzáállásukban.

A rendezvény látogatói összetételében stratégiai fontosságú célcsoportot alkotnak azok az alsóbb évfolyamos szakképzésben részt vevő tanulók, akiknek szervezett, kamarai finanszírozású utaztatása tudatos utánpótlás-nevelési eszköz az intézmények számára. Esetükben a látogatás célja a bevonódás elősegítése, a szervezők szándéka, hogy a versenyek atmoszférája érzelmileg is megérintse a fiatalokat és a látványos küzdelem felkeltse bennük a szakmai ambíciókat. A testközeli élmény legfontosabb pedagógiai hozadéka a feladatok demisztifikálása, a tanulók felismerik, hogy a látszólag komplex kihívások a tanult ismeretekre épülnek és kellő szorgalommal teljesíthetők, ami közvetlen motivációs bázist jelent a további tanulmányaikhoz és a jövőbeli versenyzővé válásukhoz (Liang et al., 2023).

A Szakma Sztár Fesztivál (SZKTV és OSZTV) pályaaorientációs hatását az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) rendszeres felmérései is igazolják (MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, 2022). Ugyanakkor marketingkommunikációs szempontból vizsgálva a rendezvényt, megfigyelhető a „zajhatás” jelensége is, hiszen a fesztiválon egy időben zajló országos döntők és a nemzetközi válogatók (EuroSkills/WorldSkills) gyakran összemosódnak a látogatók fejében. Bár ez növeli a rendezvény presztízsét, a tapasztalatok szerint a laikus szemlélő számára nehezíti a kompetenciaszintek megkülönböztetését, azaz nem mindig válik el élesen az elérhető iskolai kimenet a nemzetközi élvonalbeli csúcsteljesítménytől.

Természetesen a pályaaorientációs munkából a szakértők többsége is aktívan kiveszi a részét, hiszen ők a szakma leghitelesebb nagykövetei. A technikai feladatokon túl rendszeres vendégei a médiának: szakmai rádióműsorokban vagy országos nézettségű reggeli magazinműsorokban (például a Családbarát magazin) népszerűsítik a szaktanulást.

Személyes példám is jól mutatja a média nyitottságát a különleges életutakra, mert annak idején a bulvársajtó érdeklődését is felkeltette, hogy nőként és mérnökként a kőműves szakma szakértőjeként (expertjeként) dolgozom. Ez a fajta „különlegesség” kiváló eszköz arra, hogy a szélesebb, laikus közönség figyelmét ráirányítsuk a szakmák világára és ledöntsük a nemi szerepekkel kapcsolatos sztereotípiákat is.

A médiajelenlét másik pólusát azok a szakértők képviselik, akik már országos ismertséggel, kvázi „celeb” státusszal rendelkeznek. Ők szakmájuk ikonjaiként nemcsak szaktudásukat, hanem személyes márkájukat is a verseny szolgálatába állítják. Ismertségüket tudatosan használják fel arra, hogy a reflektorfényt a szakképzésre irányítsák, és a szélesebb közönség körében is népszerűsítsék a versenyzést, illetve magát a pályát.

Záró gondolatok és jövőbeli kutatási irányok

A WorldSkills és EuroSkills mozgalom magyarországi történetét és jelenét áttekintve egyértelműen kirajzolódik, hogy a versenyek presztízse mára megkérdőjelezhetetlenné vált. A hazai szakképzésirányítás és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) a versenyeredményeket nem csupán egyéni sikerként, hanem a teljes szakképzési rendszer validációjaként, minősítő minőségindikátorként kezeli. Az érmek és kiválósági pontok a szakpolitikai diskurzusban a képzés színvonalának objektív mérőszámaivá léptek elő.

Ugyanakkor a rendszer további finomhangolása érdekében érdemes lenne új kutatási fókuszokat kijelölni. Hiánypótló vizsgálati irányt jelentene a nemzeti döntőket megnyerő tanulók tudáskomponenseinek mélyreható elemzése. Annak feltárása, hogy pontosan milyen kompetenciamix – lexikális tudás, manuális készség vagy pszichológiai állóképesség – dominált a győzelemben, segíthetne pontosítani a kiválasztási kritériumokat. Ebből kiindulva szakképzési és a verseny szint összehasonlítása is érdekes kérdés, és versenyzői motiváció nemzeti döntő előtt, a versenyfelkészülés alatt és a verseny után. Szintén kiaknázatlan lehetőségek rejlenek még a Szakma Sztár Fesztivál rendszerében: érdemes lenne vizsgálni, hogyan szélesíthető a rendezvény pályaorientációs hatósugara és hogyan integrálható még szervezesebben a nemzetközi versenyek utánpótlás-bázisába.

Pedagógiai-módszertani szempontból izgalmas kérdés a különböző szakmák felkészítő programjainak összehasonlítása. Bár a szakmai tartalom eltérő, felmerül a kérdés, van-e közös metszet a tréningek módszertanában? Lehetséges-e kidolgozni egy egységes, szakmákon átívelő alapprogramot (egyfajta „hazai felkészítési minimumot”), amely a mentális felkészítést, az időmenedzsmentet és a versenystratégiát egységesítené? Ennek kialakításakor természetesen vizsgálandók a külföldi jó gyakorlatok is, ám ezek adaptációja óvatosságot igényel hiszen a nemzetközi szinten a „know-how” féltve őrzött titok, a tudásmegosztás korlátait a versenytársi viszonyrendszer határozza meg.

Összességében elmondható, hogy a szakmai versenyek világa már régen túllépett a tehetséggondozás keretein, a magyar szakképzés innovációs motorjává és nemzetközi kirakatává vált, amelynek fejlesztése nemzetgazdasági érdek lett.

Irodalomjegyzék

- Cedefop. (2020). *Vocational education and training in Europe 1995–2035: Scenarios for European vocational education and training*. Publications Office of the European Union.
- Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége. (2023). *Beszámoló az ÉVOSZ 2022. évi munkájáról (Különös tekintettel a Szakképzési és Mesterképzési Bizottság jelentésére)*. ÉVOSZ.
- Innovatív Képzéstámogató Központ. (2023). *A szakképzés átalakítása és a Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK) rendszere*. <https://ikk.hu>
- Kuráth, G., & Sipos, N. (2019). Felsőoktatási jelentkezések – új hallgatók, új módszerek. *Magyar Tudomány*, 180(8), 1166–1174.
- Liang, M., Wang, S., Liang, M., & Zhang, J. (2023). The Role of Skills Competitions in Improving Professional Knowledge Learning in Vocational Education. *Scientific and Social Research*, 5(5), 16–21.
- MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (2022). *Pályaválasztás előtt álló általános iskolások a szakképzésről – Adatfelvétel a 7. osztályos tanulók körében*. <https://gvi.hu>
- MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet. (2025). *Rövid távú munkaerőpiaci prognózis – 2025. tavasz*. MKIK GVI.

- Nokelainen, P., Pylväs, L., & Rintala, H. (2019). Skills Competitions for Promoting Vocational Excellence. In S. McGrath, M. Mulder, J. Papier, & R. Suart (Eds.), *Handbook of Vocational Education and Training*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94532-3_69
- OECD. (2020). *Seven Questions about Apprenticeships: Answers from International Experience*. OECD Reviews of Vocational Education and Training. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/11122233>
- Schmid, K. (2014). *Success factors for the Dual VET System: Possibilities for know-how-transfer*. ibw – Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft / Donor Committee for Dual Vocational Education and Training. https://www.dcdualvet.org/wp-content/uploads/2014_IBW_success-factors-dual-VET_report.pdf
- Törőcsik, M., & Szűcs, K. (2021). *Fogyasztói magatartás: Mintázatok, trendek, alkalmazkodás*. Akadémiai Kiadó.
- Villalobos Barría, C., & Klasen, S. (2016). The impact of SENAI's vocational training program on employment, wages, and mobility in Brazil: Lessons for Sub Saharan Africa? *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 62, 74–96. <https://doi.org/10.1016/j.qref.2016.07.010>
- WorldSkills Europe. (2025). *EuroSkills Hening 2025: Post-Competition Report*. WorldSkills Europe.
- WorldSkills International. (n.d.). *History of the Movement*. <https://worldskills.org/about/history>
- WorldSkills International. (2024). *WorldSkills Lyon 2024: Facts and Figures*. WorldSkills International.
- WorldSkills International. (2019). *Technical Description: Bricklaying (Skill 20)*. WorldSkills Kazan 2019. <https://worldskills.org>
- WorldSkills International. (2022). *Competition Rules*. WorldSkills Competition 2022 Special Edition. <https://worldskills.org>
- WorldSkills UK. (2019). *Skills organisation research produces formula for success*. WorldSkills UK News. <https://www.worldskillsuk.org/news/skills-organisation-research-produces-formula-for-success/>